

Fegyverviselés, közbiztonság

KULTÚRA

(a leveleket a M* listáról gyűjtöttem)

Üdvözet a Nemes L-nak!

Mint talán SiCs írta volt, nagyon függ a társadalmi és politikai viszonyoktól hogy kinél van fegyver és azt mire lehet használni. Nézzünk néhány alapvető példát. Középkor a hűbérúri rendszerben a nemesek viselnek fegyvert. Ez számukra előjog, a nemtelen csak háború esetén kaphat fegyvert a kezébe. Ez az elv, de Svájc mar a lovagkor legjavában is ellentmondott ennek, a kantonok lakossága részben katonáskodással foglalkozott, az első állandó zsoldoscsapatok ott jöttek létre és senkitől sem kértek a kutyabort. Ugyanakkor a torzsi társadalmat feudalizmussal felváltó magyarságnál az összes felnőtt és szabad férfi fegyvert viselt legalább Szent Lászlóig

...na akkor folytatom (mellényúltam a billentyűzeten), de lehet, hogy meg tovább is, Thaur ezt biztosan jobban tudja. László király törvényeire gondolom emlékeztek, vagy legalább arra, hogy milyen súlyos büntetési tételeket fogalmazott meg. Ez valamennyire jellemzi a közbiztonság akkori állapotát.

Az oligarchák korában ez a közbiztonság valószínűleg erősen visszaesett. A központi hatalom gyengülése ezt hozta magával.

A bandériumok felállítása, majd Mátyás uralkodás megint más típusú közbiztonságot jelentett.

Vegyük még figyelembe, hogy egy fantasy világnak a maga belső logikája szerint konzekvensnek kell lennie és most nézzünk szét Yneven.

Általánosan elmondhatjuk, hogy ahol a közösséget összetartó szálak erősek, ott a közbiztonság jó. Így a falvakban általában biztonságosabb, mint egy nagyvárosban. Egy viszonylag erős és elfogadott központi hatalommal rendelkező országban a közbiztonság jobb, mint a egy olyan helyen, ahol a széthúzás jellemző. Minél fehérebb a gazdaság, annál jobb a közbiztonság. Vegyünk néhány államot példaként (innenől SZVSZ).

Eren: felig-meddig katonaállam, a herceg is elsősorban katona, az állam jövedelme a katonák bérbeadásából származik, rendszeresen háborúzik Toronnal. Rengeteg a nemes, akik szinte mind fegyvert viselnek és használni is tudják. Tolvajok persze itt is vannak, de a főváros rendben tartás olyan kimagasló érdek, ami minden költségráfordítást megér. Emlékeim szerint az inkvizíciónak is van ott egy rendháza.

Toron: hatalmas ország, amit szigorú szabályok éltetnek. A közbiztonság viszonylagos fogalom, a kasztok annyira rányomják a bélyegüket a társadalomra. Egy nemes úrnak nem kell attól félnie, hogy éjszaka egy rablóbanda megtámadja az utcán, de az előfordulhat, hogy egy konkurens ház bérnyilkosa a saját házában öli meg. A közbiztonság fenntartása szinten elemi érdek, mert különben az ország a gyengeség látszatát kelti, az pedig megengedhetetlen és a császár számára életveszélyes. Az egyes tartományok kormányzóinak mind katonai, mind rendfenntartó erő rendelkezésére áll.

Shadon: egy többszörösen megosztott ország, ahol nagyon komoly egységesítő erő lehetne Domvik hite, ha ugyanakkor nem tenyésznének különböző szekták és többkevesbé titkos ranagolita közösségek. A világi hatalom hármassága sem segíti elő a közbiztonság növelését, hiszen sok a súrlódás és maradnak fehér foltok. A köznép nem visel fegyvert. Domvik egyháza ugyanakkor mindig igyekszik érvényesíteni valamiféle rendet.

Ilanor: fegyvert hord minden szabad ember (tort meg a nők is), és használja is, ha kell. Kevés a sűrűn lakott terület, viszont erők a hagyományok és ez komoly összetartó erő. Az utazónak jobban kell félnie egy farkasfalkától, mint rablóbandáktól.

Ibara: emírsége válogatja. Mivel az emír jelentős kereskedelmi jogokat, monopóliumokat birtokol, érdeke valamelyes rend fenntartása, ez alatt elférnek csempészhalózatok, ha az ő üzletet nem zavarják.

Gorvik: szinte minden elképzelhető. Az egymással vetélkedő tartományurak sok mindent megtesznek a másik hatalmának a megingatásáért. Külhonnak nagyon kell vigyázni magára, meg akkor is, ha hivatalos ügyben jár. Itt akár egy különleges követ halála is lehet csak politikai húzás a másik fel gyengítésére.

Abaszisz: tartományonként változik, meg aszerint hogy a nagykirály keze mennyire erős. A belháborúk miatt akar garázdálkodó zsoldoscsapatok is megjelenhetnek, akik fallal körülvett városok megsarcolásával is próbálkozhatnak (persze nem ostrom, inkább beszivárgás útján).

Röviden ennyi, azt hiszem elég csapongó voltam és nem sikerült azt kifejeznie, amit akartam, de talán valaki tud belőle meríteni. Arel óvjon!

Hali!

Odu után nem sok újat lehet meg leírni ez ügyben. Azért talán mégis...

A földi civilizációk történetében érdemes kicsit visszanézni, és megkeresni, hogy Ynev világán melyik tájegység, népcsoport melyik történelmi kor tipikus társadalmához hasonlít.

A kezdetekkor mindenki hordhatott, sőt jól tette ha hordott fegyver magánál. Ez a torzsi társadalom, mindenütt, ahol ilyen van, a mai napig érvényes ez a szabály. A törzs megóvja ugyan a tagjait másoktól, meg torzson belül nem esnek egymásnak bunkóval, de nincs külön rendfenntartó erő. Mindenki csinál mindent, ha képes rá. Ynev barbárai, az Ibara nomádjai, az orkok, de talán meg az elfek is ehhez hasonló felépítésű társadalomban élnek.

A „civilizáció” valahol ott kezdődik, ahol a rabszolgatartó társadalmak kora. Itt minden felnőtt szabad ember (legtöbbször csak a férfiak) hordhat fegyvert. Ha úgy érzi, félnie kell, hord is, de nem jár mindenki állandóan harci díszben. Cserébe háború esetén be kell állnia a csatasorba. A rabszolgák nem kapnak ilyesmit, legföljebb ha testőrök, de erre nem igazán érdemes rabszolgákat használni.

A településeken külön őrség kezdetben nincs (mármint belső rendfenntartó, a falut a szomszéd törzstől védő van), de ahogy a városok nőnek, létrejönnek a kifejezetten békeidőben, polgári rendfenntartásra szakosodott szervezetek. Tipikus példa az ókori Róma. Külön van a haderő (légiók) és a „rendőrség”, illetve inkább: polgári közigazgatás. A köztisztviselőknek „jár” a liktorok kísérete. A liktor tekinthető a mai rendőr elődjének. Jogában áll letartoztatni a szabad polgárokat. A légiók rendszerint a városok szélén elterülő táborokban tanyáznak, és Rómán kívül (Rómába katona fegyverrel csak a diadalmenet idején lephet be) mindig adnak járőrszolgálatot is, de ennek alapvetően nem a bűnözők elleni rendőrségi cél az oka, hanem a Romai Birodalom erejének hirdetése. Ezzel együtt azért ellátják a baját egy-egy rajtakapott tolvajnak is, ha épp ott érik. De nem kezdenek nyomozni utána. Arra megvan a megfelelő tisztviselő és az ő segédei.

Odu

A népvándorláskorban keletről Európára törő áradat a törzsi szokások szerint el, a mi őseink is, tehát mindenki fegyveres.

Amikor kialakul a hűbéri lánc, kezdetben minden szabad ember egyben katona is, ha szükség van rá (a paraszt is, a jobbagy nem, de az későbbi fogalom, bár már ekkor is vannak ilyenek. Ők tulajdonképp a rabszolgák egy enyhébb elbírálás alá eső utódai). Így nemcsak, hogy jogában áll, de kötelessége fegyverrel rendelkezni.

Aztán szép lassan konszolidálódik a helyzet, elülnek a népvándorlás korának nomádbetörései, a háborúk kezdenek „hivatalos formát ölteni” nincs szükség arra, hogy bárki bármikor a seregbe rántható legyen, illetve aki harcos, az csak harcos, kialakul a katonaság (újra, hisz az ókorban létezett ez a réteg, aztán mindenki katonáskodott (gyakorlatilag visszatért a törzsi társadalom), később újra lettek hivatásos katonák, illetve sorozottak, de a feudalizmus megszilárdulásával (újra) ketté kellett osztani a népességét, hisz a katona csak harcolt, illetve kiképzés alatt állt, valakinek meg etetni kellett a sereget, így létre kellett hozni a jobbágyságot, akik csak dolgoztak). Akire nincs szükség a hadban, annak nem feltétlenül jó, ha van fegyveres képzettsége (a hatalom szerint), így kezdik tiltani a szabad fegyverviselést. A probléma az ókori társadalommal szemben az, hogy a jobbagy ősei szabad közrendűek voltak, fegyverrel rendelkeztek, míg a rabszolgák nem. Illetve akkoriban tudomásul vettek: aki rabszolgasorba került, az hiába volt valaha harcos, abban az országban, ahol rabszolgává lett, sosem volt az. A középkori jobbagy ősei viszont szabad harcosok voltak valaha. Azért, hogy ezt elfeledje, szigorúan korlátozni kellett a fegyverhez jutását. Cserébe valamiféle biztonságot kapott, csak a föld urának fegyveresei nyomorgathattak, idegenek nem (illetve megtettek, csak utána nagy valószínűséggel megkaptak érte ami jár. Vagy nem). Normális földesúr persze csak annyi terrort

alkalmazott, amennyi ahhoz kellett, hogy a jobbagy tudja: nem szabad harcos többé...

A fejlett feudalizmusban a nemesség és a hivatásos katonaság (amelyet vagy a nemesség, vagy a király, esetleg egy arra jogot szerzett gazdag polgár (céh) pénzel) hordhat szabadon. Senki más! Illetve bizonyos, ezzel megbízott személyek: vadászok, nemesi erdők őrei, hasonlók... (Már egyszer írtam: a fokos, a kuruc idők egyik kedvenc fegyvere ennek köszönheti letet. Az alapállapotában egy vándorbot a kezben. A feje valahol zsebben, övben eldugva. Egy kézmozdulattal rácsúsztható a botra, kúpos kiképzése miatt kicsit megszorul es a suhintásoktól még jobban rögzül a bot vastagabbik végén. Hegyes csőrével a lemezpáncélt is átüti, de amíg nem használja valaki, nem látszik rajta, hogy milyen veszélyes...)

Ez Európa nyugati részén hamarabb, itt a keleti végvidéken később (gyakorlatilag igazából a kuruc kor után vált véglegessé, bár voltak időszakok, amikor teljes volt a jobbágyság fegyvertelenítése, csak közben jött egy török dúlás, ami kissé felláztotta a szigort, majd később a Habsburg uralom újra visszahozta) alakul ki. Hozza kell tenni: a városok egyre inkább szabad királyi, vagy céh városok lettek, ahol ugyan nem kell mindenki oldalára kard, de a polgárnak joga van szükség esetén kiállni a falakra es meghalni. Fegyvere tehát van, de nem hordja, a városán kívül nem is hordhatja, mert a jogai csak a falakon belül érvényesek (ha van a városnak földje, akkor esetleg meg ott), Egy jobb városban, békeidőben van kapuórség, esetleg őrzik a városházát, a börtönt (ha van) es van járőr. Egy vagy kettő, járőrönként 3-5 fővel. Nem kell több. A városok kicsik. A nagyvárosokban esetleg kerületenként van egy-egy poroszló csoport, akik ellátják az ilyen feladatokat. Komoly fegyveres összetűzésre a falakon belül ritkán van példa. Torokvágás egy sötét sikátorban előfordul de kocsmában karddal kekec nem igazan. Kisebb városokban, nagyobb falvakban az éjjeliőr kószált (Tűűűzre víűűzre vigyááázzzatoooooook!!!), fegyvere egy kampós bot, amivel zajt tud ütni, esetleg az égő tetőzsúpot lerántani, meg egy viharlámpa (ha telt rá a falunak). Kardos, alabárdos őrség ritkán, esetleg nagy vásár, búcsú idején felfogadtak egy-két fegyverforgatót, de ezekkel gyakran több a baj, mint a haszon.

Van meg a mezőőr, meg az erdőkerülő, de fegyvere ezeknek nincs, esetleg egy fejsze, vagy

juhászcampó. Értő kezekben veszélyes szerszám mindkettő.

A hivatalos `városőrség` gyakorlatilag ennyiből áll. Ha a város elég nagy ahhoz, hogy vesztőhelye legyen, vagy bíróság működjön benne, akkor ahhoz kicsit több ör dukál, de ezek nem járőröknek, hanem célfeladataik vannak.

A falvakban az uraság katonai tartanak rendet, csupáncsak azzal, hogy vannak, valahol, egy-két napi járóföldön belül. Ha bűneset történik, valaki értesíti őket, és a büntetés ugyan megkérhető, de nem marad el, csak ha a bűnös megszokik. De hova? Idegen földre tévedve gyanússá válik. Ha nagyobb városig eljut és el tud benne bújni, talán megússza...

A gazdagok (nemesek) hazait őrzik a katonáik, a módos polgárokét meg vastag falaik és erős ajtajaik. Meg a bent alvó céhlegények. Ha katonaság tor a városra es nem sikerül a falakon kívül tartani őket, akkor mindegy, a városi bűnözőkkel szemben meg többnyire ez is elegendő. Jó betörőtől semmiféle őrség nem öv meg, de nincsenek tolvajklánok, így a hazában azért többnyire mindenki nyugodtan alhat.

A kelet ázsiai birodalmakban szinten fejlett a feudalizmus, így nem hordhat mindenki fegyvert. Kínában mar vagy ezer éve (vagy több), Japánban kicsit később vettek ki a nép kezéből a kardot. E folyamat (a köznép fegyvertelenítése) nagyon jól követhető a Shogun c. regényben (film is készült belőle, a könyv jobb). Indiában a kasztrendszerben természetes, hogy az alsóbb kasztok nemhogy fegyvert nem viselhetnek, de még csak megérinteniük sem szabad a magasabb kasztúakat. A Föld többi részén gyakorlatilag a torzsi rendszer uralkodott egész az európaiak „felfedezőútjáig”. Az Del-Amerikai birodalmakban is...

A M* világában a „kalandozók”, mint olyan kissé felforgatják a rendet, ellenük kellhet(ne) jól képzett városőrség, nagy létszámmal, de minek. A „kalandozó” ellen a legjobb „őrség” egy másik „kalandozó”. A városőrség foglalkozik a polgárokkal, szokásos napi nyugókkal, ha egy kalandozó(csapat) kekeckedni kezd a kocsmákban, rövid idő alatt lehet ellenük felbérelni másik bandát, es majd jól ellesznek egymással. Ha mégse, akkor megkérjük a sereget (a város urát, esetleg a szomszédos földesurat) aztán majd az rendet tesz. Küldenek egy nagyobb őrjáratot, azt annyi. A

kapuőröknek, törvényszolgáknak, börtönőröknek bőven elég a saját bajuk...

A tolvajklánokkal (ha mar vannak) szerintem csak úgy élhet együtt a világ, ha egy hallgatólagos megállapodás van: amíg nem túl fenyegető a tevékenységük a város életére nézve, „dolgozzanak”. Amelyik megbukik, az megy a kötélre, kerekre, kalitkába, a többi meg éli tovább világát. Hajkurássza őket, akinek elment az esze! Ha kipusztítják az aktuális klánt, a világ alaptörvényei miatt hamarosan újjáalakul, csak ismeretlen tagokkal. Jobb a részben ismert ellenfél, mit a teljesen ismeretlen.

Ynev soktíz (párszáz) ezres városaiban természetesen lehet nagyobb létszámú városi őrség, meg az is elmegy, hogy ennek vezetője egy kiszolgált, magasabb rangú (örmester) katona, de az biztos, hogy ezek nem kommandók, nem tudnak 20-30 fos csapatok futtatni egy kocsmái verekedéshez, számszerűjász osztagokat felsorakoztatni a piactéren keresztben, stb... Ehhez az kéne, hogy minden második sarkon legyen egy készenléti rendőrségi kaszárnya, vagy működjön a városon belül a PanicButton varázslat es a rendőrségi teleport...

Néhány, 3-5 fos járőr mozoghat egyidőben a városban összesen, ahol ott vannak ott vannak, oszt annyi. Biztosan vannak utcák, ahol évszámra nem jár őrjárat. Vagy mert nem kell (gazdag negyed, a paloták saját őrségével), vagy mert kit érdekel, hogy mi történik a páriák szállásain. A mágusok városaiban (Ordan, Doran es hasonlok) meg eleve minek városőrség? Az is hülye, aki ilyen helyen kötekszik. Egymásba érnek a varázslók, sose tudni, akibe belekötsz megsüt, vagy majd visszaidéz a föld alól...

A milliós városokról inkább nem szólnék, ezek önmagukban is nonszensz egy ilyen technológiai fejlettségű világon, ahol a varázslók sem segítik pl. az élelmiszerellátást...

Hali SaGa

2000.09.13.

Szerző: Odu, SaGa

Forrás: LFG.hu

Szerkesztette: Magyar Gergely